

Skyddszoner och skyddsavstånd

i odlingslandskapet

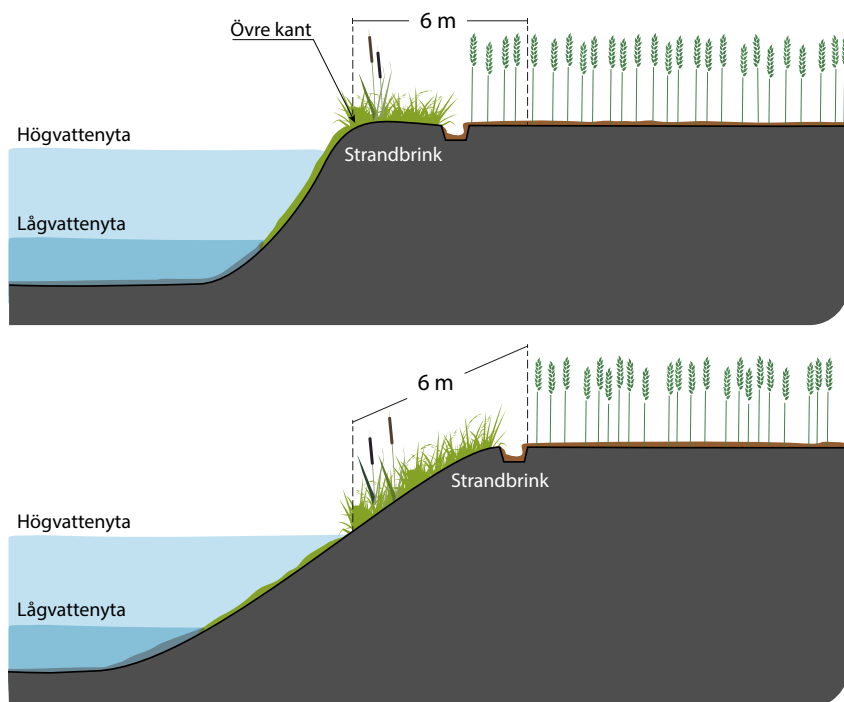
För att skydda miljön och i förlängningen även vår hälsa, finns det olika typer av skyddszoner och skyddsavstånd att ta hänsyn till när man använder växtskyddsmedel eller sprider gödsel. Syftet med skyddszonerna och skyddsavstånden är bland annat att minska riskerna för läckage av bekämpningsmedel, riskerna för erosion eller växtnäringsläckage till vatten. Skyddszoner och skyddsavstånd i odlingslandskapet gynnar även den biologiska mångfalden och skapar goda livsmiljöer för växter och djur som behöver en varierad livsmiljö för att trivas.

Kraven på skyddszoner och skyddsavstånd har tagits fram med olika syften och i olika sammanhang, vilket innebär att kraven varierar mellan olika typer av zoner och skyddsavstånd. Bredden på dessa och varifrån de ska mätas varierar. För att underlätta för odlare, kontrollanter och tillsynsmyndigheter har vi tagit fram en sammanställning över befintliga skyddszoner och skyddsavstånd. Sammanställningen är inte komplett. Den fullständiga informationen om varje enskild skyddszon eller skyddsavstånd kan du läsa om i respektive regelverk.

Fasta skyddsavstånd, enligt Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS2015:2) om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel

Den som sprider växtskyddsmedel utomhus ska hålla följande minsta skyddsavstånd.

1. 2 meter till öppna diken samt till dagvattenbrunnar och dräneringsbrunnar,
2. 6 meter till sjöar och vattendrag räknat från strandlinje för högvattenyta eller strandbrinkens överkant, och
3. 12 meter till dricksvattenbrunnar.

Bild 1 Fast skyddsavstånd mäts enligt Naturvårdsverkets spridningsföreskrift från strandlinje för högvatten eller strandbrinkens överkant.

Krav	Hur många meter? Andra krav?	Hur mäter jag?	Definition av vatten och vattendrag. Mot vad ska avstånd hållas?	Kommentar
Fast skyddsavstånd ska hållas till öppna diken samt till dagvattenbrunnar och dräneringsbrunnar. Naturvårdsverkets spridningsföreskrift (NFS 2015:2)	Minst 2 meter	Mäts från öppna dikens högvattenlinje eller dikesrenens överkant.	Öppna diken för dränering som är vattenförande under någon del av året och som inte är täckta.	Naturvårdsverkets skyddsavstånd kräver inga andra åtgärder än att avstånd hålls mot skyddsobjektet.
Fast skyddsavstånd ska hållas till sjöar och vattendrag. Naturvårdsverkets spridningsföreskrift (NFS 2015:2)	Minst 6 meter	Mäts från strandlinje för högvattenlinje eller strandbrinkens överkant.	Vattendrag som ständigt eller under en stor del av året är vattenförande såsom bäckar, åar, floder, älvar och kanaler samt småvatten eller våtmarker som ständigt eller under en stor del av året håller ytvatten eller en fuktig markyta som kärr, gölar, våtar, översilningsmarker, kalkkällor, murgelgravar och dammar	Om spridning sker när vattenytan tillfälligt överstiger strandbrinken, t.ex. översvämning vid vårflood, bör skyddsavståndet mätas från högvattenytan. Vid spridning som inte sker vid själva översvämningstillfället kan dock skyddsavståndet mätas från strandbrinken.
Fast skyddsavstånd ska hållas till dricksvattenbrunnar. Naturvårdsverkets spridningsföreskrift (NFS 2015:2)	Minst 12 meter	Mäts från dricksvattenbrunnen.	Med dricksvattenbrunnar avses borrade eller grävda brunnar för uttag av dricksvatten.	
Anpassat skyddsavstånd ska alltid bestämmas och hållas till vattentäkter, sjöar, vattendrag och omgivande mark. Naturvårdsverkets spridningsföreskrift (NFS 2015:2)	Anpassat skyddsavstånd	Använd "Hjälpreda för bestämning av anpassat skyddsavstånd"	Bestämma och hålla skyddsavstånd till vattentäkter, sjöar och vattendrag samt omgivande mark.	"Hjälpredan för anpassade skyddsavstånd" kan även vara ett villkor för användning av ett bekämpningsmedel enligt Kemikalieinspektionen.
Gödslingsfri zon Jordbruksverkets föreskrifter om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring (SJVFS 2004:62), Stödregler, Jordbruksverket	Minst 2 meter	Zonen ska mätas från jordbruksmarkens kant och in på fältet	Vattendrag är "bäck, å, flod, älv, kanal eller damm".	Lagkrav inom nitratkänsliga områden. Tvärivillkor i hela landet om gärdsstöd erhålls
Miljöersättning för skyddsområden. Stödregler, Jordbruksverket	6–20 meter (minst 100 kvadratmeter) Skyddsområden ska ligga på åkermark i direkt anslutning till vattenområdet. Mellan skyddsområden och vattenområdet får det inte finnas för mycket träd och buskar. Det är tillåtet med spridda träd och buskar men det får inte vara skog eller liknande täta träd-områden.	Mäts från det högsta förutsebara vattenståndet	Ett vattenområde är ett område som täcks av vatten vid högsta förutsebara vattenstånd. Det kan till exempel vara ett dike som är vattenförande någon del av året, en sjö eller en damm.	Denna miljöersättning kan bara sökas inom nitratkänsliga områden.
Ekologisk odling Skydd mot övergödning. Certifieringsregler, KRAV	Minst 3 meter	Mäts horisontellt från medelvattenlinjen.	Vattendrag, våtmarker och sjöar som normalt är vattenförande året om. Skydd mot övergödning ska vara permanent bevuxen och ogödslad.	Gäller endast ekologisk odling enligt KRAV-s regler.
Obrukad fältkant, EFA – Ekologisk fokusareal. Stödregler, Jordbruksverket	1–20 meter	Obrukad fältkant räknas från jordbruksmarkens kant och in på fältet		Detta gäller den som har mer än hälften av sin jordbruksmark i slättbygd och vissa andra områden i Götaland och Svealand och har mer än 15 hektar åkermark.

Kemikalieinspektionens villkor för användning av vissa växtskyddsmedel

Under hösten 2016 upphörde Kemikalieinspektionen att ta med användningsvillkoret om en 10 meters gräsbevuxen, markanpassad skyddszon i sina beslut för ny- och omregistreringar av växtskyddsmedel. Villkor för användning som finns på etiketten för ett medel ska följas av användaren, det innebär att kravet om markanpassad skyddszon ändå kan förekomma under en övergångsperiod.